

Макаренко С.М.

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту та адміністрування
Херсонський державний університет

Рибачок С.А.

аспірант
Херсонський державний університет

Makarenko Serhii

Doctor of Economic Science, Associate Professor,
Assistant Professor of Economics, Management and Administration Department
Kherson State University

Rybachok Serhii

Postgraduate student
Kherson State University

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Макаренко С.М., Рибачок С.А. Сучасні особливості взаємодії промислових підприємств з органами публічної влади. Статтю присвячено дослідженню сучасних особливостей взаємодії промислових підприємств з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Установлено, що система державного управління перевантажена дублюванням повноважень, не існує достатнього контролю за діяльністю провладних структур. На прикладі АТ «Херсонський бавовняний комбінат» виявлено, що публічні органи влади не допомагають та не сприяють залученню інвестиційних ресурсів для економічного розвитку підприємства та впровадження інноваційних технологій у виробничий процес як основи для зростання прибутковості господарської діяльності. Запропоновано використовувати промислову площадку підприємства для створення індустріального парку з метою прискореного відновлення текстильного виробництва та розвитку інших напрямів виробничої діяльності, зокрема логістичного центру – контейнерного терміналу.

Ключові слова: менеджмент, інновації, органи публічної влади, індустріальний парк, логістика.

Makarenko Serhii, Rybachok Serhii. Modern features of interaction of industrial enterprises with public authorities. It is substantiated that in modern conditions of deficit of financial resources for development of national economy the key factor which would provide not only maintenance of available positions in the international arena, but also provided permanent increase of economic potential of Ukraine, is establishment of interaction of domestic and international business structures with public authorities. . The aim of the study is to systematize the views of domestic and foreign scientific societies, government officials and local governments, which will identify key issues and provide recommendations for the formation of the optimal mechanism of interaction between industrial enterprises and public authorities. It is established that the system of public administration is overloaded with duplication of powers, there is insufficient control over the activities of pro-government structures, responsibility for poor performance of functional responsibilities for developing and implementing strategies for regional development and improving the quality of life. It was found that the necessary requirements for the creation of an industrial park are the availability of: land assets, utilities, skilled human resources, as well as an effective mechanism for industrial enterprises to cooperate with other business representatives and public authorities. On the example of JSC "Kherson Cotton Mill" it is established that public authorities do not help and do not contribute to attracting investment resources for economic development of the enterprise and the introduction of innovative technologies in the production process as a basis for increasing profitability; it is proposed to use the industrial site of the enterprise to create an industrial park in order to accelerate the resumption of textile production and the development of other areas of production, including logistics center – container terminal. The expediency of allocating the share of the industrial site for the involvement of communal enterprises of the Kherson City Council for the development and arrangement of the industrial park as a basis for the growth of the revenue side of the local budget is substantiated.

Key words: management, innovation, public government, industrial park, logistics.

Постановка проблеми. У сучасних умовах дефіциту фінансових ресурсів для розвитку національної економіки ключовим чинником, який би забезпечив не лише втримання наявних позицій на міжнародній арені, а й перманентне нарощування економічного потенціалу України, є налагодження взаємодії вітчизняних та міжнародних бізнес-структур з органами публічної влади. Зазначене дало б змогу залучити приватний капітал у розвиток стратегічних сфер економічної діяльності, забезпечити впровадження інноваційних технологій як у процес виробництва продукції, так і у процес прийняття управлінських рішень. Указане визначило актуальність теми дослідження, його завдання та зміст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні особливості взаємодії бізнес-структур із зовнішнім середовищем розглянуто у працях вітчизняних та міжнародних учених, серед яких: Б. Андрушків, Л. Малюта, Л. Мельник [1], В. Ємельянов [2], Н. Олійник [5; 8], С. Телешун, С. Ситник, І. Рейтерович [6], Н. Тютенко [11; 12] та ін. Незважаючи на вагомий напрацювання, залишаються проблеми, що потребують додаткового наукового аналізу, особливо щодо розроблення механізму взаємодії промислових підприємств з органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Формулювання завдання дослідження. Основною метою статті є систематизація поглядів вітчизняного та зарубіжного наукового товариства, представників органів державної влади й органів місцевого самоврядування, що дасть змогу виявити ключові проблеми і надати рекомендації стосовно формування оптимального механізму взаємодії промислових підприємств з органами публічної влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для забезпечення зростання дохідної частини бюджетів усіх рівнів органи державної влади й органи місцевого самоврядування повинні створювати належні умови для організації повного циклу виробництва готової продукції на вітчизняних підприємствах, особливо у промисловій галузі. Зазначене може проявлятися у вигляді надання додаткових пільг під час закупівлі інноваційного обладнання, що не виробляється на території країни, залучення іноземного капіталу в розвиток провідних промислових підприємств [4, с. 314].

Для створення необхідних умов щодо залучення іноземного капіталу в розвиток виробничого сектору промислових підприємств органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні більше уваги приділяти створенню необхідних правових умов. Результати опрацювання чинних нормативно-правових актів, що регламентують особливості державного регулювання у сфері інноваційної діяльності, дали змогу на рис. 1 відобразити наявний механізм взаємодії промислових підприємств з органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Водночас потрібно враховувати, що протягом тривалого часу не вдається повністю розмежувати сфери повноважень і відповідальності між органами державної влади та органами місцевого самоврядування різних рівнів у питаннях регіонального й місцевого розвитку. Система державного управління перевантажена дублюванням повноважень, не існує достатнього контролю за діяльністю владних структур, відповідальності за неякісне виконання функціональних

обов'язків щодо розроблення та впровадження стратегій регіонального розвитку і підвищення якості життя населення.

Сьогоднішні реалії ведення бізнесу свідчать про те, що публічні органи влади не лише не допомагають та не сприяють залученню інноваційних технологій у виробничий процес як основи для зростання прибутковості господарської діяльності вітчизняних підприємств, а й в окремих випадках унаслідок діяльності чи бездіяльності можуть призводити до руйнування встановлених виробничих зв'язків та банкрутства промислових підприємств, які мають стратегічне значення для економіки та безпеки України. Зазначене особливо яскраво проявляється на прикладі Акціонерного товариства «Херсонський бавовняний комбінат» – колись найбільшого у Європі бавовняного комбінату, яке вже понад 15 років перебуває у банкрутних процесах, а нині перебуває у приватизаційній процедурі, оскільки 76,76% пакету акцій належить Фонду державного майна України.

Зазначене підтверджується тим фактом, що з огляду на стрімке зростання заборгованості перед Пенсійним фондом України та розкрадання ліквідних активів, протягом 2004–2011 рр. первинна профспілкова організація АТ «Херсонський бавовняний комбінат» неодноразово зверталася до керівництва Головного управління Пенсійного фонду України в Херсонській області з проханнями оформити заставу майна комбінату на всю суму кредиторських вимог. Однак вищевказані звернення були невраховані і за підтримки представника Пенсійного фонду України арбітражному керуючому була надана згода на реалізацію у тому числі і заставного майна оціненою вартістю 31,2 млн дол. США, або понад 800 млн грн. Облікований Міністерством фінансів України борг підприємства за іноземним кредитом становить майже 268 млн грн. Таким чином, майно АТ «Херсонський бавовняний комбінат» успішно реалізовувалося, а отримані кошти від його реалізації не були спрямовані ні на погашення заборгованостей підприємства, у тому числі й перед Пенсійним фондом України, ні на закупівлю інноваційних технологій для модернізації виробничого процесу як основи для сталого розвитку підприємства, яке має стратегічне значення для національної економіки.

Також коли у лютому 2020 р. приватизація АТ «Херсонський бавовняний комбінат» була поновлена у зв'язку з припиненням провадження у справі про банкрутство і з'явилася надія щодо відродження потужного промислового підприємства, яке не лише забезпечувало робочими місцями понад 23 тис працівників, а й було бюджетоформуючим підприємством, Головним управлінням Пенсійного фонду України в Херсонській області було надіслано вимогу щодо стягнення з АТ «Херсонський бавовняний комбінат» заборгованості у розмірі близько 29 млн грн. Зазначене не лише не стимулює до відродження промислового об'єкта, продукція якого користується постійним попитом серед населення України та зарубіжних країн, а й може призвести до остаточного знищення промислового підприємства, яке було «візитівкою» не лише м. Херсона та Херсонської області, а й України у цілому. І це не враховуючи той факт, що у м. Херсоні вже майже не залишилося потужних промислових підприємств, здатних забезпечити місцеве населення робочими міс-

Рис. 1. Механізм взаємодії промислових підприємств з органами державної влади та органами місцевого самоврядування

Джерело: [4, с. 315]

цями з гідною заробітною платою та розвиток місцевої інфраструктури за рахунок зростання дохідної частини місцевого бюджету.

Результати проведеного дослідження [12, с. 355] свідчать про те, що в Україні не лише майже відсутня співпраця між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, університетами та представниками бізнесу у дослідженнях та розробках, а й фактично неможливо втримати та залучити таланти у господарську діяльність. Зазначене передусім також пов'язано з відсутністю ефективно працюючих промислових підприємств, унаслідок чого висококваліфіковані фахівці вимушені шукати роботу не лише за межами Херсона та Херсонської області, а й за межами України.

Одним з яскравих проявів налагодження взаємодії бізнес-структур з органами публічної влади є розгляд можливості та обґрунтованості створення індустріального парку на території відповідної територіальної громади [5, с. 66]. На думку представників Міністерства економіки України, «індустріальні парки мають стати не просто регіональними промисловими майданчиками, а справжніми точками росту економіки держави. Ефективне використання цього механізму сприятиме

зростанню суміжних галузей економіки, розвитку людського капіталу та повному перезапуску промисловості в Україні» [7].

Обов'язковою вимогою для створення індустріального парку є наявність земельних активів, інженерних мереж, кваліфікованих людських ресурсів, а також ефективного механізму співпраці промислових підприємств з іншими представниками бізнесу та органами публічної влади.

Так, розроблений пакет документів щодо створення індустріального парку «СкадовськІндустріалІнвест» на території Скадовської міської територіальної громади передбачає залучення понад 400 млн грн інвестицій у розвиток відповідних підприємств та інфраструктури, створення 400 нових робочих місць, зростання річного обсягу надходження податку на доходи фізичних осіб лише до міського бюджету на суму понад 5 млн грн. Також функціонування індустріального парку дасть змогу реанімувати Скадовський морський порт та налагодити логістичні маршрути між промисловими та сільськогосподарськими підприємствами України і Південно-Східних країн, забезпечити розвиток туристичної галузі й зростання кількості туристів. Резуль-

тати проведених досліджень [3, с. 118] свідчать про те, що активізація туристичної діяльності призведе не лише до створення нових робочих місць та зростання обсягів надходжень податків і зборів до бюджетів усіх рівнів, а й сприятиме процесу відтворення фізичної та інтелектуальної активності економічно активного населення шляхом оздоровлення у санаторно-курортних та оздоровчих закладах України (внутрішній туризм) та Грузії й Азербайджану (міжнародний туризм).

Ураховуючи вищезазначене, а також важливість розвитку легкої промисловості для національної економіки, органи публічної влади всіх рівнів повинні підтримати приватизацію АТ «Херсонський бавовняний комбінат» як основи для погашення всієї кредиторської заборгованості, але у першу чергу по заробітній платі та перед Пенсійним фондом України.

Також додатковим важелем для забезпечення ефективного розвитку АТ «Херсонський бавовняний комбінат» є використання промислової площадки підприємства для створення індустріального парку з метою прискореного відновлення текстильного виробництва

та розвитку інших напрямів виробничої діяльності, зокрема логістичного центру – контейнерного терміналу; виділення частки промислової площадки для залучення комунальних підприємств Херсонської міської ради для розвитку та облаштування індустріального парку як основи для зростання дохідної частини місцевого бюджету.

Висновки. Результати проведеного дослідження свідчать про необхідність налагодження ефективної взаємодії між органами публічної влади та приватним сектором економіки як основи для залучення інноваційних технологій у розвиток національної економіки, зростання рівнів конкурентоспроможності продукції (товарів, робіт, послуг) та підприємства взагалі. На прикладі АТ «Херсонський бавовняний комбінат» виявлено, що налагодження вищевказаної взаємодії дасть змогу не лише «реанімувати» легку промисловість, а й забезпечити створення нових робочих місць із гідною заробітною платою, що є особливо актуальним в умовах тотального зниження купівельної спроможності населення місцевої громади.

Список використаних джерел:

1. Андрушків Б., Малюта Л., Мельник Л. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства. Тернопіль, 2010. 280 с.
2. Ємельянов В.М. Взаємодія між органами влади на регіональному та державному рівнях щодо розвитку бізнес-середовища. *Економіка та держава*. 2008. № 8. С.107–109.
3. Макаренко С.М. Узгодження стратегій розвитку туристичних та промислових підприємств як основи сталого розвитку регіону. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 6. Т. 2. С. 115–119.
4. Макаренко С.М. Формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.04 ; Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. Одеса, 2021. 455 с.
5. Макаренко С.М., Олійник Н.М., Рибачок С.А. Удосконалення державної інвестиційної політики як основи впровадження інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах. *Економічні інновації*. 2019. № 3(72). С. 62–70.
6. Міжсекторальні взаємодії як основа публічного управління : навчальний посібник / С.О. Телешун та ін. Київ, 2018. 224 с.
7. Новікова І. Розвиток індустріальних парків дозволить повністю перезапустити промисловість в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=bc1f7c54-2b24-4608-94ce-41941aaa46c6&title=IrinaNovikova-RozvitokIndustrialnihParkivDozvolitPovnistiuPerezapustitiPromislovistVUkraini> (дата звернення: 23.12.2021).
8. Олійник Н.М., Корчевська Л.О., Макаренко С.М. Оцінка інвестиційної складової економічної безпеки Херсонського регіону з метою залучення міжнародних проектів. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 1(244). С. 130–134.
9. Про індустріальні парки : Закон України від 21 червня 2012 р. № 5018-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17/print> (дата звернення: 23.12.2021).
10. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 23.12.2021).
11. Innovative Approaches to Enterprise Competitiveness Assessment / N. Tyukhtenko et al. *Marketing and Management of Innovations*. 2021. Issue 1. P. 278–289.
12. Innovative development of the regions: cooperation between enterprises and state institutions / N. Tyukhtenko et al. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. Issue 3. P. 354–365.

References:

1. Andrushkiv B., Maljuta L., Meljnyk L. (2010) Strategichne upravlinnja innovacijnym rozvytkom pidpryjemstva [Strategic management of innovative development of the enterprise]. Ternopilj. (in Ukrainian)
2. Jemeljanov V.M. (2008) Vzajemodija mizh orghanamy vlady na reghionaljnomu ta derzhavnomu rivnjakh shhodo rozvytku biznes-seredovyshha [Interaction between authorities at the regional and state levels on the development of the business environment]. *Ekonomika ta derzhava*, issue 8, pp. 107–109. (in Ukrainian)
3. Makarenko S.M. (2019) Uzghodzhennja strategij rozvytku turystychnykh ta promyslovykh pidpryjemstv jak osnovy stalogho rozvytku reghionu [Harmonization of strategies for development of tourist and industrial enterprises as a basis for sustainable development of the region]. *Visnyk Khmeljnyckjogho nacionaljnogho universytetu: Ekonomichni nauky*. Khmeljnyckyj, issue 6, vol. 2, pp. 115–119. (in Ukrainian)
4. Makarenko S.M. (2021) Formuvannia innovatsiinoi stratehii rozvytku promyslovoho pidpryjemstva [Formation of an innovative strategy for the development of an industrial enterprise]: dys. ... dokt. ekon. nauk: 08.00.04; Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I. I. Mechnykova. Odesa. (in Ukrainian)
5. Makarenko S.M., Olijnyk N.M., Rybachok S.A. (2019) Udoskonalennja derzhavnoji investycijnoji polityky jak osnovy vprovadzhenja innovacijnykh tekhnologij na vitczyznjanykh pidpryjemstvakh [Improvement of state investment policy as the

basis of implementation of innovative technologies on domestic enterprises]. *Ekonomichni innovacii*, issue 3(72), pp. 62–70. (in Ukrainian)

6. Mizhsektoraljni vzajemodiji jak osnova publichnogho upravlinnja [Cross-sectoral interactions as a basis for public administration] (2018): navch. posib. / S. O. Teleshun ta in. Kyiv. (in Ukrainian)

7. Novikova I. (2021) Rozvytok industrialjnykh parkiv dozvolytj povnistju perezapustyty promyslovistj v Ukraini [The development of industrial parks will completely restart industry in Ukraine]. Available at: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=bc1f7c54-2b24-4608-94ce-41941aaa46c6&title=IrinaNovikova-RozvytokIndustrialnikhParkivDozvolitPovnistiuPerezapustitiPromislovistVUkraini> (in Ukrainian)

8. Oliinyk N.M., Korchevska L.O. & Makarenko S.M. (2017) Otsinka investytsiinoi skladovoi ekonomichnoi bezpeky Khersonskoho rehionu z metoiu zaluchennia mizhnarodnykh proektiv [Evaluation of investment component of the economic security of Kherson region to attract international projects]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnogo universytetu: Ekonomichni nauky*. Khmelnytskyi, vol. 1, no. 244, pp. 130–134. (in Ukrainian)

9. Pro industrialni parky [On industrial parks] (2012): Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2012 roku № 5018-VI. *Verkhovna Rada Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17/print> (in Ukrainian)

10. Pro rezhym inozemnoho investuvannia [On the regime of foreign investment]: Zakon Ukrainy vid 19 bereznia 1996 roku № 93/96-VR. *Verkhovna Rada Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80/print> (in Ukrainian)

11. Innovative Approaches to Enterprise Competitiveness Assessment (2021) / N. Tyukhtenko et al. *Marketing and Management of Innovations*, issue 1, pp. 278–289. (in Ukrainian)

12. Innovative development of the regions: cooperation between enterprises and state institutions (2019) / N. Tyukhtenko et al. *Marketing and Management of Innovations*, issue 3, pp. 354–365. (in Ukrainian)